

Haaveita ja näkyyjä

*nykytaidetta
Nelimarkka-
Rahastosta*

HALOSENNIEMI, TUUSULA, 31.10.2023—21.4.2024

ETUKANNESSA Veikko Myllerin teos *Pienet punaiset kengät* johdattaa katsojan huomion pieniin yksityiskohtiin ja niihin pieniin elämän hetkiin, joista syntyy iloa ja ihmetystä arjen keskellä. Teos on Nelimarkka-Rahaston kokoelmasta, josta Halosenniemen *Haaveita ja näkyjä* -näyttely on koottu. Teemat vaihtelevat huoneittain urahaveista sukupuolirooleihin, rakkaudesta kasvukipuihin. Nelimarkka-Rahaston teokset ovat tässä näyttelyssä vuoropuhelussa talon isännän, Pekka Halosen, luoman hengen kanssa. Näyttelyssä on 34 nykyaikaisen taiteen teosta 31:lta taiteilijalta sekä Pekka Halosen teoksia.

Kiitos

Tuusulan museolla on ilo esitellä Nelimarkka-Rahaston kanssa hyvässä yhteistyössä syntynyt näyttely Halosenniemen hirsiseinien suojassa. Näyttelyä suunniteltiin pitkään ja on hienoa saada se vihdoinkin esille kunnostettuun taiteilijakotiin. Kiitos myös näyttelyn

kuratoineelle ja esitteen kirjoittaneelle intendentille Minna Tuomiselle.

Ulla Kinnunen
kulttuuri- ja museotoimenjohtaja
Tuusulan kulttuuripalvelut

Alkusanat

Jo varhain herännyt haave omasta museosta ja siellä toimivasta taidekoulusta ei jättänyt professori Eero Nelimarkkaa rauhaan. Osittain tätä tarkoitusta varten taiteilija perusti pian sodan jälkeen nimeään kantavan säätiön, jonka tarkoitus oli saattaa taide koko kansan piiriin.

Hän lahjoitti säätiölle huomattavan määrän omia teoksiaan, jotka edelleen kuuluvat Nelimarkka-Rahaston alkuperäiseen kokoelmaan.

Museon rakentaminen ostamalleen isänsä kotitalolle oli taloudellisesti haastavaa. Kiitos keskiluokan nousevan taidekiinnostuksen ja taloudellisten mahdollisuuksien, Nelimarkan taide kävi niinkin hyvin kaupaksi, että hän sai haaveensa rahoitettua.

Museon valmistuttua Alajärven Pekkolaan, vietti hän siellä pitkiä aikoja opettaen nuoria taiteilijoita ja esitellen taidettaan museovieraille aina kuolemaansa asti vuonna 1977.

1980-luvun alussa Nelimarkka-Rahasto sai merkittävän rahalahjoituksen Antti Nelimarkalta, joka toimi isänsä kuoltua säätiön puheenjohtajana.

Kun lisäksi vastuu museon toiminnasta siirtyi samoihin aikoihin Alajärven kaupungille, Nelimarkka-Rahasto saattoi lähteä kartuttamaan taidekokoelmaansa, minkä Nelimarkka oli asettanut säätiönsä tarkoitukseksi jo sitä perustettaessa vuonna 1945. Teosten valinnasta kokoelmaan on vastannut Nelimarkan pojantytär taiteilija Riitta Nelimarkka.

Kokoelman selkeänä lähtökohtana on ollut hankkia teoksia lähes yksinomaan elossa olevilta taiteilijoilta. Näin on toteutunut myös Eero Nelimarkan tahto taiteen harjoittajien tukemisesta.

Tänä päivänä tähän nykyaikaisen taiteen kokoelmaan kuuluu noin 400 teosta yli sadalta taiteilijalta. Nyt Nelimarkka-Rahastolle on avautu-

nut mahdollisuus saattaa osa näistä teoksista yleisölle nähtäväksi yhteistyössä Halosenniemen museon kanssa.

Toivon, että näyttely herättelee kävijänsä kokemaan esille tuotujen teoksen merkityksen ja kauneuden kuvataiteen moninaisessa ja moniulotteisessa maailmassa.

Helsingissä 5. syyskuuta 2023

Joonas Seeck
hallituksen puheenjohtaja
Nelimarkka-Rahasto sr.

PEKKA HALONEN, *Leikkiviä lapsia*, 1911,
öljy 50 x 40 cm, Halosenniemen taidekokoelma.

YHTEISIÄ HAAVEITA

KIRJASTONURKKAUS

Intendentti, FT Minna Tuominen

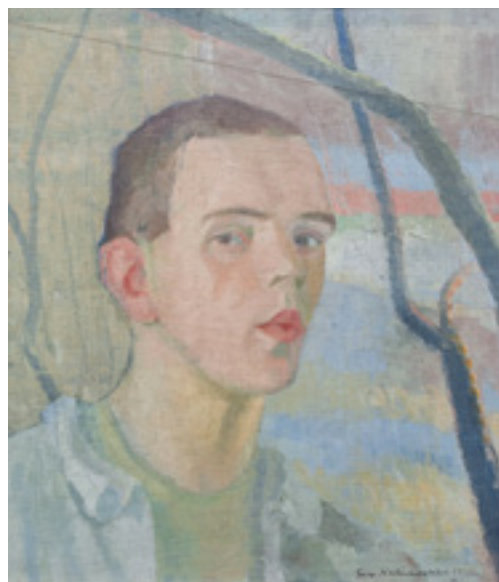
Nämä 'oman polkunsu kulkija-taiteilijat', **Pekka Halonen** (1886–1933) ja **Eero Nelimarkka** (1891–1977), ovat mahdollistaneet tämän taidenäytteen kokonaisvaltaisen kokemuksen; Nelimarkka-Rahaston keräämä taidekokoelma vierailee Pekka Halosen ateljeekodissa Halosenniemessä. Halosenniemi on toiminut taide- ja kotimuseona 1950-luvulta lähtien. Nelimarkka-museo Alajärvellä on perustettu vuonna 1964.

Molempien kotimuseoiden merkittävänä edistäjänä oli professori Aune Lindström (1901–1984), joka kannusti perustamaan museoita myös pääkaupunkiseudun ulkopuolelle. Mutta ilman taiteen palolla voideltujen isäntien, Eero Nelimarkan ja Pekka Halosen, tahtoa ja tahdonvoimaa elättää itsensä taiteella, näitä hurmaavia kohteita ei olisi.

'Oman polkunsu kulkija-taiteilijat'

PEKKA HALONEN, *Omakuva*, 1890-luku, öljy 87 x 58 cm, Halosenniemen taidekokoelma.

EERO NELIMARKKA, *Omakuva*, 1915, öljy 44 x 50 cm. Yksityiskokoelma.

MARJA SUNA, *Nimetön*, 2006, sekatekniikka 32 x 23 cm.

USKO TULEVAAN

Eero Nelimarkka piti taiteen kasvattavaa roolia tärkeänä jo hyvin varhain, hänestä taide kuuluu kaikkien jokapäiväiseen elämään. Hän katsoi, että taiteella voi sovitella jopa yhteiskunnallisia riitoja, koska "taide yhdistää yhteiskuntaluokkia ja voi vapauttaa ihmiset itsekkyydestä, puolue- ja kieliriidoista...". Nelimarkasta taide kohotti ihmisten moraalialia, sillä taide edisti ihanteellisuutta, sopusointua ja rauhaa. Hän uskoi, että jokaisella ihmisellä on kauneudentajua ja tarvetta. Näillä idealistisilla näemyksillä oli luontevaa vuosien saatossa päätyä perustamaan museo koko kansalle. Museon yhteydessä hän antoi taideopetusta nuorille, tuleville taiteilijoille ja hankki heiltä teoksia. Nelimarkka-Rahasto jatkaa elävien taiteilijoiden tukemista ostamalla vuosittain nykytaidetta kokoelmiinsa ja jakamalla apurahoja. Tänä päivänä nykytaiteen kokoelma käsittää n. 400 teosta.

Eräs tärkeä tapa sivistää nuorta polvea oli *Taidetta kouluille* -yhdistyksen toiminta. Sen perustajia oli Halosten naapuri taiteilija **Venny-Soldan Brofeldt**. Taidetta kouluihin -yhdistys tilasi ensimmäisen maalauksensa **Pekka Haloselta** 1907 sijoitettavaksi Töölön uuteen kansakouluun. Halonen osallistui taiteen kasvatukseen konkreettisesti lahjoittamalla seuraavana vuonna *Pyhäpäivä uudistalossa* teoksensa Tuusulan kansanopistolle ja vuonna 1913 lahjoittamalla *Hiihtäjiä Tuusulanjärvellä* -maalauksen kiertopalkinnoksi kylien välisiin hiihtokilpailuihin Tuusulan kansanopiston opintoalueella, vuodeksi kerrallaan. Teos päätyi lopulta Kerkkoon kansanopistolle ja on nyt talletettuna Halosenniemeen. Sivistävää museoajatusta kunnioittaen Tuusulan taidemuseo kartuttaa Pekka Halosen kokoelmaa säännöllisesti.

Nelimarkkaa ja Halosta yhdistivät vaatimaton sosiaalinen tausta, vankkumaton kiin-

nostus eri taiteen lajeihin ja sinnikkyys taiteen opiskeluissa. Opintojen alussa mikään ei ollut varmaa, rahatilanne oli molemmilla erittäin tiukka ja opintojen eteen piti tehdä lujasti töitä. Ensimmäiset Pariisiin matkat tekivät nuoriin taiteilijoihin lähtemättömän vaikutuksen, museoiden vanhat renessanssin mestarit kuten Fra Angelico ja Botticelli sekä uudet mullistavat taidesuuntaukset symbolismista väri-ilotteluihin tulivat tutuiksi. Näkyvä yhdistävä tekijä oli myös syvä luontosuhde, joka näkyi molempien taiteilijoiden aikuisiän tuotannossa. Nelimarkan tunnetut maisemat Pohjanmaan lakeuksilta nivoivat yhteen hänen kauneuskäsitystä ja uskonnollisuutta, siten kauneus oli osana jumaluutta. Halosen panteistinen suhde luontoon ja sen monivahteinen kuvaaminen erityisesti talvisista metsistä oli kunnioittavaa luonnonlyriikkaa parhaimmillaan.

JAN KENNETH WECKMAN, *Keskustelu*, 1985, sekatekniikka 34 x 75 cm.

Marja Sunan (1934–2022) yksinkertaisessa, mutta ilmeikkäässä ja herkässä japanilaishenkissä teoksessa on yhteyksiä 1900-luvun alun Japani kiinnostukseen. Silloin nuoret taiteilijat pääsivät Pariisissa tutustumaan japanilaisiin esineisiin, matkamustoihin ja kuvastoon. Tuolloin muun muassa japonismi vaikutti maalareiden kuvakieleen muiden uusien taidetyylien pyörteessä. Suna oli helsinkiläinen vaatetussuunnittelija ja muotoilija. Hänen teoksensa muistuttaa myös tärkeästä käsillä tekemisen perinteestä, joka oli 1900-luvun alun Haloseniemen tekemisen henki.

Jan Kenneth Weckmanin (1946–) *Keskustelu* on aina ajankohtainen teos. Mikä on tärkeämpää kuin ihmisten välinen kommunikaatio? Weckmanin teokset muistuttavat usein siitä, kuinka tekstuaalisesti katsomme myös maalauksia. Elämme maailmassa, jossa vaadimme kirjallista selitystä, vaikka esimer-

kiksi juuri maalauksen kuuluukin avautua kuvallisena kokemuksena. Maalauksissa Weckman tutkii siis samalla kuvan ja maalauksen olemusta, mikä oikeastaan tekee kuvan? Niistä avautuu kuvan tutkimisen polkuja, kunkin katsojan henkilökohtaisen dialogin kautta. Weckman aloitti piirtäjänä ja graafikkona, mutta on sittemmin tunnettu suurista maalauksistaan, joissa tekniikat yhdistyvät vaivatta.

"Taide yhdistää yhteiskuntaluokkia ja voi vapauttaa ihmiset itsekkyydestä, puolue- ja kieliriidoista..."

UNELMIEN METSÄSTYSTÄ

ATELJEE

Unelmointi ja haaveilu kuuluvat toivon ylläpitämiseen kaikissa elämän vaiheissa. Unelmien metsästys rinnastuu takaseinän maalauksissa eri ikäkausiin – eri ikäkausina koettuihin vaatimuksiin ja haluihin kuten esimerkiksi haaveeseen perheestä ja sen ylläpitämisestä. Teoksissa elää myös pettymysten käsittely aikuisena, mutta toivon säilyttäminen kuin lapsella.

Kukapa ei olisi kuullut satua sammakkoa pussaavasta prinsessasta, jotta tuleva sulho ilmaantuisi kuin taikaiskusta. **Stiina Saariston**

(1976–) teoksessa *Rukkaset* lapsekas aikuinen kohottaa sormiansa välissä sammakon kohti aukinaista suutaan, etualan perspektiivissä suureksi paisunut suolasirotin viittaa suupalan maustamiseen tarvittaessa. Avonaisen suun ahnaus syvään uurretun mekon ja muhkeiden

JARMO MÄKILÄ, Triptyykistä *Kaikki isäni linnut* (vanhuus), 1995, akryyli kankaalle, kovalevy 120 x 150 cm.

STIINA SAARISTO, *Rukkaset*, 2001, öljy kankaalle 270 x 140 cm.

korujen kanssa korostavat toiveita ja haluja, ja ilmeisen odotetun prinssin petturuus saa teoksessa erikoisen lopun. Saariston teoksessa kohtaavat jo pienenä lapsena kuullut sadut ja odotukset prinssistä, joilla ruokitaan tyttöjen haavemaailmoja ja samalla opetetaan oletettua passiivista roolia. Saariston maalaama aikuinen, jossa hän on käyttänyt omakuvaansa mallina, toimii aktiivisesti ja murtaa näin yhdellä kuvalla kauan eläneen tunnistettavan tarinan. Saariston suorasukainen tapa kuvata suoraan edestäpäin groteskisti, mutta huumorilla höystettynä, löi läpi hänen valmistuttuaan Kuvataideakatemiasta 2005. Aihe on Saaristolle tyypillinen; kritisoida kiiltokuvamaisia romanttisia käsityksiä maailmasta, jossa naisten ja miesten roolit ovat jakautuneet patriarkalisesti.

Jarmo Mäkilän (1952–) teoksista on usein tunnistettavissa elementtejä jo tunnetuista taidehistorian teoksista, kuten esimerkiksi von Wrightin maalausten metsöjä. Lainaamalla taidehistoriasta Mäkilä asettaa itsensä osaksi tätä kaanonin, samalla yhdistäen eri aikojen sisältöjä uudeksi kertomukseksi. Mäkilä on tuonut usein kuvastoonsa nuorten poikien tai nuoreksi mieheksi kasvavien miespuolisten henkilöiden poikamaiset puuhailut ja uhot, mutta tässä näemme jo ikäkausien loppusuoralla itseensä käpertyneen vanhemman henkilön, pikemminkin katuvaaisena ja lannistuneena. Metsotkaan eivät enää taistele. Tummat pilvet liittävätkin Luojan luomat yhteen, vailla erotteluja.

Mäkilä on pitkänlinjan maalari, joka on lainannut peittelemättömästi eri taidetyylejä pop-taiteesta fotorealismiin. Sarjakuvamaisuus ja maalauksellisuus yhdistyvät useissa omaan uhkaavaan maailmaansa kietoutuvissa teoksissa. Mäkilä on pohtinut 1950-luvulla kasvaneiden poikua, mieheksi kasvamista

sodan runtelemien vanhempien näkymättöminä lapsina. Teokset käsittelevät usein häpeää puhumattomuutta, jota teosten henkilöiden alastomuus ja sisäänpäin kääntyneet asennot korostavat. Mäkilällä on ollut taito uusiutua ja käsitellä taiteessaan yhteiskunnallisia aiheita, kuitenkin henkilökohtaisella tasolla ja intiimisti maalaen maskuliinisuuden näkökulmasta.

Usko satuolentoihin toistuu **Kim Simonssonin** (1974–) valkoiseksi lasitetussa lapsiveis-

KIM SIMONSSON,
Keiju II, keramiikka, lasi ja kulta, k. n. 115 cm.

toksessa *Keiju II*. Lapsella on lasiset silmät, joilla hän tarkkailee intensiivisesti kädessään seisovaa kultaista keijua. Katse on valpas ja viaton kuin eläimellä, kuten Simonsson on itse todennut. Simonsson on taiteillut lapsista ja eläimistä futuristisia hahmojaan toista vuosikymmentä. Niistä voi nähdä mangakulttuurin vaikutusta sekä popkulttuurin säkevyttä, mutta myös maanläheistä lapsenomaista ihmettelyä ja uskoa tulevaan. Viattomuuden ja rajuuden jännitettä, taiteilijan omin sanoin.

Mi Kuopan (1955–) *Lumikuningatar* saa hahmonsaa H. C. Andersenin tunnetusta sadusta vuodelta 1845. Kuopan henki- ja satulolentoihin keskittyvät pronssiveistokset ovat pitsimäisiä, tunnistettavan verkkomaisen rakenteensa vuoksi. Henkiolennot voivat olla vangitsevia kuten *Lumikuningatar*, vaikka itse tarina kertoo ystävyden voimasta. Mi Kuoppa on tehnyt pitkän uran liike-elämässä ennen kuvanveistäjänä toimimista.

MI KUOPPA, *Lumikuningatar*,
2022, pronssiveistos,
61 x 30 x 40 cm ja 13 x 8 x 8 cm.

ELÄMÄNVIISAUTTA ETSIMÄSSÄ

PIRTTI

Filosofia ja kirjallisuus ovat usein kuvataiteen lähtökohdina ja inspiraationa. Kautta aikojen on palattu vanhoihin viisauksiin kuten filosofiaan ja eri uskontoihin. Pekka Halonen oli luontouskoinen, panteistinen. Haloseniemiellä kaikkien piti kunnioittaa luontoa, kasveja ei sopinut turhaan katkoa tai puuta kaataa. Jokainen etsii vuorollaan elämäarviäuksia, löytäen vastauksia välillä läheltä tai joskus kaukaa.

Cris af Enehielmin

(1954–) taiteessa näkyvät itämaiset vaikutteet niin raikkaina väreinä kuin muotoina, vuoden 1999 *Maalaus*sta voi abstraktista olemuksesta huolimatta erottaa elefantin muodon ja buddhamaisen henkilön. Af Enehielmin intohimoiset teokset kumpuavat monitaiteellisesta taustasta; hänet tunnetaan performansitaiteilijana sekä teatterista, niin näyttelijänä, lavastajana kuin ohjaajanakin. Af Enehielmin rohkeat teokset ovat herättäneet aika ajoin pahennusta siinä määrin, että niitä on poistettu näyttelyistä.

Kirsi Neuvosen (1960–)

etsauksessa kaksi rivillistä naisia sivuprofilissa sekä ruukut ruskean-vihreine sävyineen muistuttavat egyptiläisistä ruukkukuvioineista, joita sittemmin esiintyi

CRIS AF ENEHIELM,
Maalaus, 1999,
akryyli paperille
110 x 75 cm.

Kuvioinneilla oli useimmiten tarkoitus lepyttää Jumalia tai toivoa suojelusta, nyt leikillisesti kohotetaan naisellisuutta.

runsain mitoin Välimeren antiikin maissa eri variaatioina. Neuvosen naiset ja ruukut ovat kuitenkin hieman nyrjähtäneet alkuperäisestä mallistaan, ne ovat eläväisiä, hiukset ja rinnat sojottavat hassunkurisesti, ruukkujen muodot ovat virahtaneet tavanomaisesta. Kuvioinneilla oli useimmiten tarkoitus lepyttää Jumalia tai toivoa suojelusta, nyt leikillisesti kohotetaan naisellisuutta, sillä teoksen nimen mukaisesti

KIRSI NEUVONEN, *Nina Riccin hajuvesien alkuainevarasto*, 1993, etsaus 6/70, 71 x 92 cm.

kysymyksessä onkin hajuvesiruukku, joka on Nina Riccin parfyymien tuoksuinen.

Kuvanveistäjä **Pirkko Nukari** (1943–) teos *Tornipöllöt ja sateenjumala Chac* valvoo mayojen uskonnossa sateita ja salamoita. Kulttipaik-

kana on Jukataniin niemimaa Meksikossa. Nukari on useimmiten lintu- ja luontoaiheissaan totuudenmukainen ja onnistunut huomioimaan kuvattavaan tarkasti. Tälläkin kertaa, vaikka Chac on tarujen jumaluus, on tornipöllöllä tunnistettavissa sille ominainen sydämenmuotoinen naama, jota reunustaa ruosteenvärinen kapea reunus. Patinoinnin mestarina Nukari on käsitellyt raskaan pronssin lintumaisen eläväksi ja runolliseksi.

PIRKKO NUKARI, *Tornipöllöt ja sateenjumala Chac* (teoksen takana: Tito Alba Mexico), 1991, pronssi, k. n. 40 cm.

NOTKUVAT RUOKAPÖYDÄT

KEITTIÖ

Jos Halosten arkiuokapöytää on sanottu sen yksinkertaisuuden vuoksi "variksenharmaaksi" oli se nykykäsitysten mukaan varsin terveellinen: kasvikset ja yrttimausteet viljeltiin kotipuutarhassa, kalat pyydystettiin järvestä ja marjat sekä sienet kerättiin talteen metsistä. Muut elintarvikkeet ostettiin naapureilta kuten maito, munat, jauhot ja lihat. Halosilla elettiin ruokataloudessa pitkälti vuodenvaihteen mukaan ja käytettiin lähiruokaa, vaikkakin niitä saatettiin valmistaa Pariisista opittujen reseptien mukaan.

Ruuan tuotanto on jatkuva poliittinen ja taloudellinen aihe. **Riiko Sakkinen** (1976–) on ottanut vakavasti kantaa ylikulutukseen ja ostokäyttäytymiseen teoksissaan. *Boomer Jelly* on vesimelonin makuinen purukumi, jonka paluu markkinoille on herättänyt Sakkisen käyttämään sitä englanninkielisen mainoksen päälle piirrettynä kollaasina. Lapset pitivät mainosten Boomer miestä vähintäänkin maailmanpelastajana. Boomer oli alun perin espanjalaisen karkkitehtaan tuote vuodelta 1995. Sittemmin siitä tuli kansainvälisten kauppojen myötä Intian tunnetuin purukumi, 40 % markkinaosuudella. *No Charity* eli 'ei hyvän tekeväisyyttä' huutavan teoksen ostospussi täyttyy ostoksista iloisen mainoslaulun tavoin. Pepino on espanjalainen kylä, jonne Sakkinen on asettunut asumaan valmistuttuaan Kuvataiteakatemiasta 2002.

Sakkinen on kiinnostunut teoksissaan kapitalismin aiheuttamista yhteiskunnallisista ongelmista, kuten eläinten ja ihmisten oikeuksista. Sakkinen käyttää epäoikeudenmukaisuuksia osoittaessaan häpeämättömästi markkinatalouden omaa kuvastoa taiteensa tyylin välittäjänä.

Emma Ainalan (1989–) teosten pastellisävyt ja runsaus hämäävät katsojaa, mutta tarkempi syventyminen vie noituuden, surrea-

lismen ja kitchin maailmaan, joissa avataan naispelkoa ja peräti vihaa feminismiä kohtaan. Raastavasti tuijottavan *Plant Based* -teoksen keskihenkilön sydän on muuttunut verenpisa-roiksi. Nuoret naiset ovat samanaikaisesti paperinukkemaisia ja kyborgimaisia, joiden kaikki ruumiinjäsenet eivät ole oikeassa järjestyksessä. Kauhuelokuvamaista efektiä pehmentävät dekoratiiviset kasvit ja söpöt rusetit sekä muu vaatetus. Halosten keittiön seinällä Ainalan teoksen kaalista nouseva pää tuo erityisen efektin, sillä Haloset kasvattivat ja söivät paljon erilaisia kaaleja ja niitä on runsaasti ikuistettu myös Halosen tauluihin. Ainalan kasvukipuja kuvaavat maalaukset herättivät heti ensimmäisestä näyttelystä alkaen runsasta kiinnostusta yleisössä. Ainalan mukaan "Suosio liittyy uuden henkisyiden kaipuuseen: siihen, että haluaa löytää itsensä selittämättömän ja mystisen ääreltä – juuri sellainenhan puuttuu tästä ajasta. Nykyajan noitus liittyy myös feminismiin, eli valjastetaan voimavaraksi sellaiset ennakkoluulot ja negatiiviset asiat, joita yhdistetään naiseuteen ja feminiinisyyteen." (haastattelu Yle/Jussi Mankkinen 6.8.2021)

Riiko Sakkinen on ottanut vakavasti kantaa ylikulutukseen ja ostokäyttäytymiseen teoksissaan.

RIIKO SAKKINEN, No Charity H. E. Buddy, Pepino, 2005, sekatekniikka 30 x 21 cm.

JUBA
TUOMOLA,
*Pallogrilli
Pellegrilli,*
akryyli
kankaalle
50 x 50 cm.

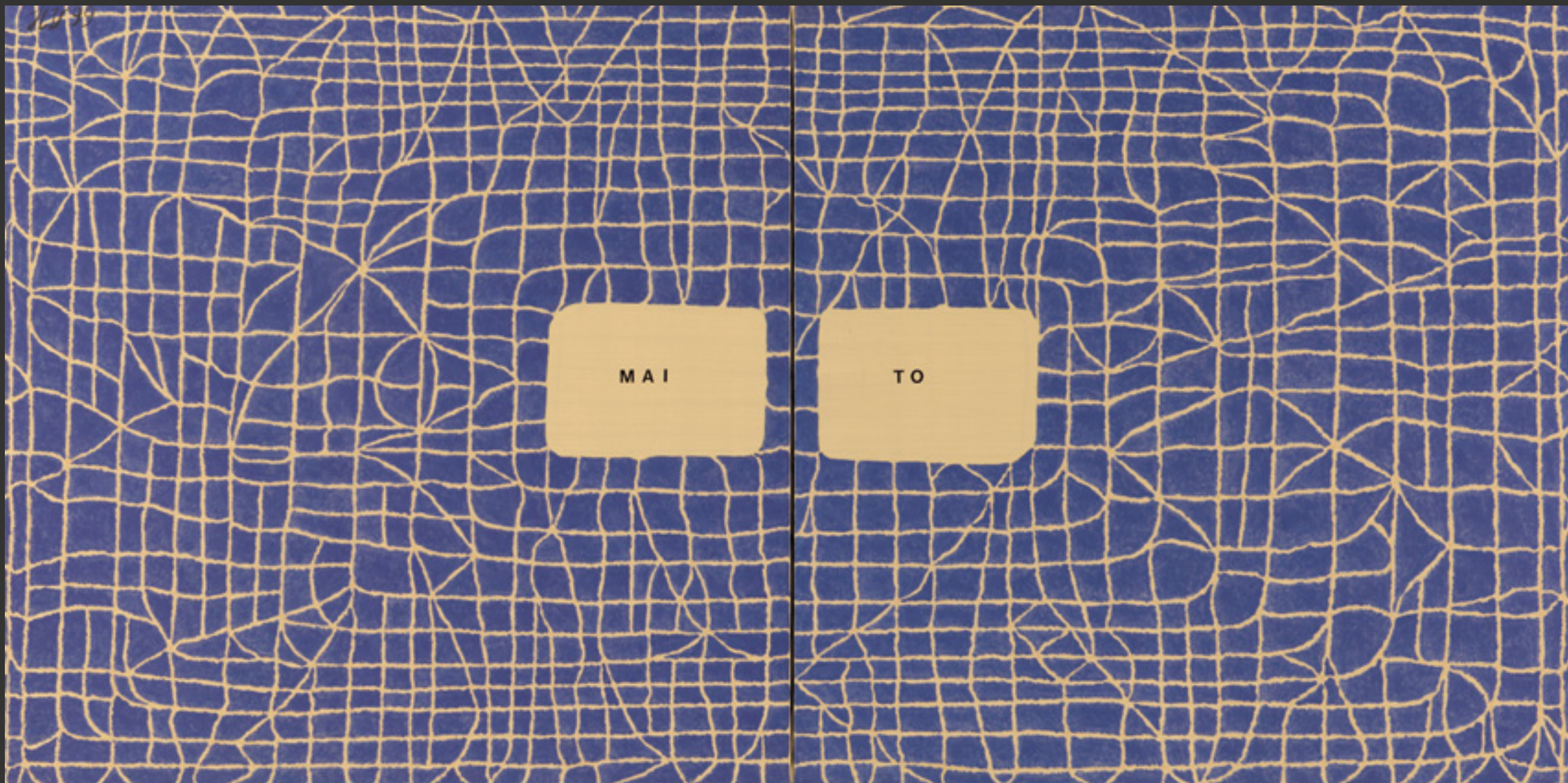

Juba Tuomolan (1965–) *Pallogrilli Pellegrilli* teoksessa sika grillaamassa herättää jo heti itsessään hilpeän ajatuskulun grillaajan ja grillattavan suhteesta, jota lisää sian ärsyyntynyt ilme. Sika on tunnettu sarjakuvasta Viivi ja Wagner, jossa mies-sian vastakohtana ja parina on opiskelija Viivi, valveutunut kasvis-syöjä. Työtön Wagner-sika puolestaan sikailee, lähinnä juopottelemalla, laiskottelemalla ja piereskelemällä. Sarjakuvan suosio perustuu groteskiuteen ja äärimmäiseen vastakohtaisuuteen, jossa samalla Tuomola pureutuu stereotyypisiin sukupuolittuneisiin käytös-

RIIKO SAKKINEN, *Return of Boomer Jelly*, Cervera de los montes, 2004, sekatekniikka 30 x 21 cm.

malleihin. Viivi ja Wagner sarjakuva on saanut alkunsa 1990-luvulla ja on sittemmin lunastanut paikkansa Helsingin Sanomien sarjakuvastripeissä.

Hannu Väisänen (1951–) sai vuonna 1999 kunnian kuvittaa suomalaisten kansalliseepoksen Kalevalan. Sen yhteydessä taiteilija kertoi laulavansa joka aamu Maitoloitsun, koska hän katsoo Kalevalan olevan nimenomaan laulujen kirja. Rytmistä on myös kyse teoksen monipolisessa viivastossa, sattumanvaraisen ja järjestyksen suhteesta. Väisänen keskittyi kuvittamaan arkisia kohtauksia, häntä eivät niinkään sankaritarinat sytyttäneet. Kalevalaiset loitsut saivat abstraktin muotokielen, mutta eläväisen ja soljuvan materiaalisen pinnan maalauksessa. *Maitoloitsusta* on tuotettu myös taidematto.

HANNU VÄISÄNEN, *Maitoloitsu*, 1999,
öljy kankaalle 60 x 120 cm.

EMMA AINALA, *Plant Based*, 2021,
öljy kankaalle 120 x 150 cm.

OMA KOTI KULLAN KALLIS

RUOKASALI

PEKKA HALONEN, *Asetelma*, 1913,
öljy 43 x 38 cm, Halosenniemen taidekokoelma.

Ruokasalissa voi aistia talon alkuperäistä tunnelmaa niin esineistön kuin Tuusulanjärvelle avautuvien ikkunanäkymien kautta. Pekka Halonen löysi Tuusulassa asuessaan maalausaiheita läheltä. Kankaat täytyivät

Tuusulanjärvi-näkymistä eri vuodenaikoina sekä kasvavan perhepiirin toimista. Jäiden tulot sekä lähdöt saivat maalauksissa jännittäviä värisävyjä. Myös lapset saivat toimia malleina aina rasittavuuteen saakka.

PEKKA HALONEN, *Keväinen ranta*, 1921,
öljy 55 x 47 cm, Pekka Halosen seuran kokoelma.

KATSO MINUUN

YLÄTAMPUURI

Tommi Toijan (1974–) päät ja tyypit, jotka muistuttavat kaukaisesti häntä itseään, ovat tulleet tunnetuksi niin julkisissa veistoksissa kuin hänen näyttelyissään. Toija toistaa teoksissaan pojan tai miehen yksinkertaistettuja päitä tai koko figuuria pikku puuhissa, hiuksettomina, epäsuhtaisina, alastomina, rosoisina mutta ilmeikkäinä 'tyypeinä'. Näihin henkilöähämmöihin, joita voivat olla meistä kuka tahansa, on ladattuna tunne elävästä elämästä – usein häpeä, suru, pelko, ilo tai ihmetys.

Petri Hytösen (1963–) päät puolestaan leijuvat maalattuina äärettömässä tilassa, kertautuen hailakkaampana keltasävyssä tai

läpinäkyvänä ääriiviivana toisteisesti. Hytösen kiinnostuksen kohteet ja aiheet vaihtelevat yhtä äärettömästi kuin hänen tilailluionsa, jossa toimiviin ihmisiin Hytönen ottaa kantaa, etäännyttää, kehystää tai nostalgisoi, usein monikerroksisesti.

**PETRI HYTÖNEN, *Nimetön*,
akvarelli 94 x 139,5 cm.**

TOMMI TOIJA,
Pää, 2021,
pronssiveistos
49 x 27 x 20 cm.

YHTEINEN SÄVEL

PARVI

Juhani Linnovaaran (1934–2022) historialliset muotokuvat saivat jo 1960-luvun lopulla modernin käsittelyn uusilla humoristisilla elementeillä ja väreillä. Tämän nimettömän rouvan tunnistetavat asusteet ovat ylimalkaisesti punaisin viivoin hahmoteltu ja rajattu, kasvot ovat saaneen sinertävän sävyn – ehkäpä siniverisytyensä vuoksi? Linnovaaran pitkä ja kunniakas ura sisälsi useita vaiheita, mutta kiitetyimpiä ovat juuri humoristiset hiukan surrealistiset teokset, kuten myös useat muotokuvaasarjat.

Olli Marttilan (1948–) *Säveltäjän talo* on itsessään kuin raikas sävellys taiteellisen

talon, Halosenniemen, sisällä! Sen minimaaliset, melko viitteelliset muodot antavat juuri sopivasti kaikelle taiteelle tilaa, kuten Tuusulanjärven monipuolisen taideyhdistyksen sisällä on harrastettu: laulua, pianonsoittoa, sävellystä, runoutta, kirjallisuutta, kuvataidetta, piirtämistä, käsitöitä jne. Marttila on tunnettu pastellivärin mestari ja hän opettaa pastellimaalusta Oriveden opistossa. Useissa teoksissa on surrealistis-naivistinen ote, kuitenkin muoto ja väri määräävät lopullisen sommitelman painon.

OLLI MARTTILA, *Säveltäjän talo*, 1998,
sekatekniikka 104 x 132 cm.

JUHANI LINNOVAARA, *Nimetön*, 1967,
sekatekniikka 93 x 73 cm.

IKUINEN HAAVE – TASA-ARVO

ANNIN HUONE

Vaaleanpunaiset ilkikuriset nuoret tytöt ovat jo kauan seikkailleet **Katja Tukiaisen** (1969–) maalauksissa tekemässä usein jotain yllättävää, kuten riehumassa, irvistelemässä tai pissaamassa käsilaukkuun! Tukiaisen pelottomat tytöt edustavat samanaikaisesti useita eri piirteitä, joita yhdistetään poikamaisuuteen, kuten rohkeutta ja herkkyyttä, tai reiluutta ja voimaa. Siten ne ottavat tyttöydelle ja naisuudelle tilaa miehisissä rakenteissa, vallattoman positiivisesti. Tukiaisen tyyli yhdistää sarjakuvamaista populääriä kuvastoa, mutta perinteisen öljyvärimaalauksen keinoin.

Astetta vakavampaan tilan haltuunottoon ottaa kantaa chileläisen **Maria Teresia Chadwickin** (1948–) *Calling Back* -sarja. Valokuvakollaaseissa esiintyy eri kansallisuuksia pieninä ryhminä asettautuneena kirkkaan punaisena hohtavien englantilaisten puhelin-koppien läheisyyteen. Se on suora viittaus maahanmuuttajien kokemaan kulttuurinmuu-

tokseen ja heidän jatkuvaan koti-ikävään. Näyttely, jossa *Calling Back* -sarja oli esillä, kyseenalaisti kokonaisuudessaan rajoja, sekä fyysikaalisia että maahanmuuttajien kokemia rajoituksia. Maahanmuuttajakuvastossa usein unohdetaan uhraukset, joita nämä henkilöt ovat joutuneet tekemään. Maria Teresia Chadwick asuu Lontoossa ja työskentelee kansainvälisesti.

VEIKKO MYLLER, *Pienet punaiset kengät* (3/3),
1995, pronssiveistos, maalattu, 25 x 20 x 13 cm.

Veikko Myllerin (1951–) veistämät empaattiset oliot herättävät uteliaisuutta, yksityiskohdat kuten ne pienet punaiset kengät tai veikeä ilme. Myllerin jännittävät pikkuoliot saavat eri hahmoja, välillä enemmän tutun eläimen muotoja tai ihmisfiguurin osia, mutta epäsuhtaisen hauskaasti yhdisteltyinä. Yhdessä ne muodostavat kokonaisen mytologisen maailman. Myller tunnetaan myös muutaman suuren julkisen teoksen tekijänä kuten *Risto Rytin muistomerkistä* (1994).

KATJA TUKIAINEN, Mumme keräsi irronneet hiukset neulatyyryn täytteeksi, 2002, öljy kovalevyllle sarjasta 5/6, 91,5 x 91,5 cm.

MARIA TERESIA CHADWICK, Calling Back, valokuvakollaasi 29,7 x 21 cm.

MARIA TERESIA CHADWICK, Calling Back, valokuvakollaasi 29,7 x 21 cm.

PERHE ON PARAS?

VANHEMPIEN MAKUUHUONE

Arvostetun graafikon ja kunniatohtorin **Outi Heiskanen** (1937–2022) perhekäsitys on todennäköisesti laajempi kuin peruserheihmisen. Eläinten, luonnon ja satuolentojen vaikutus Heiskanen grafiikassa on läpäisevä. Teos *Suurperhe* on saanut monenmoisia eläimen ja ihmiskasvojen kombinaatioita. Hänen työnsä liikkuvat usein tiedostamattoman rajamailla. Taruolentojen mystinen maailma sekoittui

ihmishahmoihin hänen pienikokoisessa metalli-grafiikassaan. Heiskanen oli avosydäminen runsaasti palkittu taiteilija.

Outi Heiskanen, Suurperhe, 2002, grafiikka, akvatinta, etsaus 10/10, 57 x 62 cm.

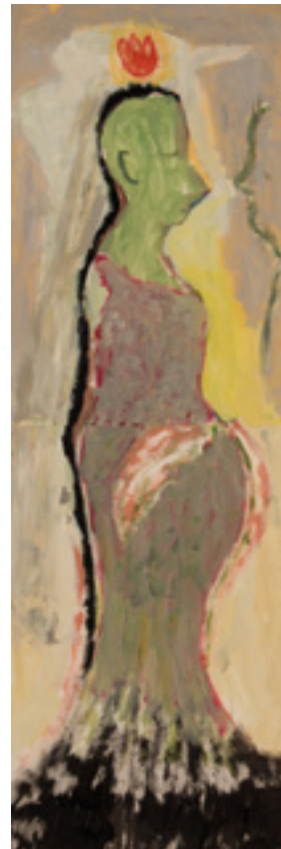
Perheen perustamisen äärellä ovat sekä **Viggo Wallensköld** (1969–) että **Cris af Enehielm** *Morsian* nimisissä teoksissaan. Viggo Wallenskiöldin teokset ovat tunnettuja sukupuoliroolien kyseenalaistajina, mikä tänä päivänä on läpäisevästi yhteiskunnassa yhdenvertaisuuden periaatteiden mukaista. Wallenskiöldin teokset tutkivat makrotasolla, ihmisen kokoisesti, joukkoihin kuulumattomuutta ja erilaisuutta. Tyyli on hallittu ja hillitty.

VIGGO WALLENSKÖLD, *Morsian*, 2001,
öljy kankaalle 116 x 90 cm.

Cris af Enehielmin 10 vuotta varhaisempi teos on yhtäläillä sukupolvensa sukupuolisuuteen kantaottava teos. Teoksessa on uuden sukupolven, 1980-luvun ismien ja räiskyvien feminististen liikkeiden ajalta, itämaisyyteen viittaava ekspressiivisesti kuvattu tietoinen nainen, kaikissa primitiivisissä muodoissaan. Näyttelijätaustainen taiteilija yhdistää eri taidemuotojen tyyliä ja energioita usein värikkäisiin teoksiinsa, vahvalla naisnäkökulmalla.

CRIS AF ENEHIELM, *Morsian*,
1991, akryyli 211 x 81,5 cm.

Käsityö on osa kuvataiteen perustaa. **Veikko Hirvimäen** (1941–) *Kosketuksia* on shamanistinen kosketus katsojaan, herkkä teos, josta pienet silmät katsovat uteliaasti takaisin. Taiteilija on asettanut pienet esineet järjestykseen, niiden vastustamaton puun sileys ja pehmeys sekä kertova muoto vie neuvokkaasti ajatukset luontomielikuviin. Susiveistoksistaan tunnettu taiteilija puhuu luonnon puolesta ja toivoo ettei maapallosta tulisi kaatopaikka. Nykyisin puolet vuodesta Etelä-Sveitsissä asuva Hirvimäki veistää luontomateriaaleja ja -aiheita ripauksella huumoria mukana.

Jakob Hashimoton (1973–) värikäs kompositio langalla toisiinsa sidotuista pyöreistä paperisista osista luo uskomattoman labyrintin ja kolmiulotteisten installaation. Riisipaperimuletit, bambu- tai paperileijän osat joukkoina luovat uusia maailmoja, joiden värisarjat muistuttavat jotakin reaali maailmastamme kuten maisemaa. Hashimoto on amerikkalainen taiteilija, joka asuu New Yorkissa. Suomessa hänellä on ollut näyttelyitä Turussa ja Helsingissä.

Hirvimäen ja Hashimoton teosten käsityön tuntu muistuttaa sen merkityksestä ja nostaa sen omaan kunniaansa. Se muistuttaa myös siitä tosiasista, että Halosten taiteilijakodissa riitti suurperheen töitä aina kotiapulaisillekin, mutta **Maija Halosen** silmäteriä ja rakkaus olivat käsityöt. Maija hoiti suurperheen tekstiilit itse, hän ompeli lastenvaatteet ja pukukankaat, sekä teki ikkunaverhot, pöytäliinat ja matot. Tapana oli myös värjätä lankoja kasvien luonnonväreillä. Sitten on löytynyt Maija Halosen koristesuunnitelmia tyynyliinoin ja kankaisiin. **Pekka Halosen** maalauksessa *Ompelleva tyttö*, 1922, on rauhas tunnelma, josta voi aistia melkein pyhää keskittymistä ompelutyöhön.

JAKOB HASHIMOTO, *Yet Untitled*, 2021,
reliefi paperista, puusta, akryylistä,
dacronista ja bambusta, 81 x 68 x 21 cm.

VEIKKO HIRVIMÄKI, *Kosketuksia*, 2001–2004,
puu, mehiläisvaha, luonnonväripigmenti,
korkeus 135 cm.

LAPSUUS & KULTAINEN NUORUUS?

LASTENHUONE

Halosten kahdeksan lapsisessa perheessä on riittänyt elämää epäilemättä talon joka sopessa. Lastenhuoneessa on lämmin tunnelma ja erilaisten leikkien ja pelien muistot valtaavat helposti mielen. Vieraillevissa teoksissa on

LINDA AROLA, *Valon tuojat*,
öljy kankaalle 130 x 130 cm.

kuitenkin kuvattuna myös lapsuuteen liittyviä uhkia, jännitystä ja nurjaa puolta. Kokemukset ja muistot luovat pohjan koko aikuisuudelle. Kuitenkaan kaikilla lapsilla eikä heistä huolehtivilla aikuisilla ole aina mahdollisuuksia parhaaseen elinympäristöön ja -tapoihin. Linda Arola (1979-) on kirjallisesti ja maalauksissaan ottanut kantaa lasten ja perheiden hyvinvointiin tai kääntäen pahoinvointiin. Arola on erityisesti käsitellyt varhaislapsuuden kokemuksia teoksissaan. Arola nostaa esiin lapsen erityisyyttä ja oikeuksia ja samalla kysyy, otammeko lapsemme liian itsestäänselvytenä elintasokilpailun viedessä huomiomme? Arola maalaa ekspressiivisesti, omien sanojensa mukaan 'purkauksenomaisesti'. Samalla hän rikkoo siloteltuja perhealbumikuvia juhlahetkestä, joihin mukaan tulee säröjä ja 'pimeitä

puolia'. *Valon tuojat* liittyvät joulunajan juhlaan, joka ei aina solju sivistyneen perheydyllyn juhlaakaan mukaan.

Janne Kaitalan (1970-) teos sarjasta *Niin pieninä äiti ja isä* ottaa kantaa myös perinteisen perheydyllyn malleihin. Siinä lapset ovat suurine kumisaappaineen seikkailemassa maisemassa ja jossain vaiheessa, joutuvat silmitysten elämän realiteettien kanssa – ovatko odotukset liian suuria? Tämä sarja on maalattu vuonna 1996, kun Kaitala valmistui

JANNE KAITALA, *Teoskokonaisuudesta "Niin pieninä äiti ja isä"*, 1996,
akryyli ja öljy kankaalle 80 x 75 cm.

SAMPSPA SARPARANTA, *Nimetön*, 2003, sekatekniikka mdf-levylle 92 x 122,5 cm.

Kuvataideakatemiasta. Kaitala on käsitellyt lapsuuden loppumisen tematiikkaa myöhemmissäkin maalauksissaan, monikerrostekniikalla työstettyinä ryöppyinä.

Sampsä Sarparannan (1973–) lapsen kuva on sodan raakuuksien keskeltä. Hän ojentaa katsojalle käytettyjä hauleja, muikea ilme kasvoillaan. Kuva on hämmentävä, kuten on tarkoituskin. Sarparannan punk-henkiset

kantaaottavat teokset huutavat suoraan maailman pahuutta ja kuinka lapset jäävät jalkoihin. Vuoden 2003 Sarparannan kuvasto liittyi Irakin sotaan, vaikka teoksesta löytyvät vapautta vaativat sanat sopivat yhtä hyvin eri puolilla maailmaa liittyviin sotiin eriaikoina, valitettavasti myös tänä päivänä. Sarparannan tyyllissä sekoittuvat hänelle tärkeät kuvan ja musiikin tekeminen.

AHO & SOLDAN, *Kaksi poikaa 2/6*, vedostettu 2021, valokuva 70 x 70 cm.

Aho & Soldanin dokumenttikuva pojista rannalla 1930-luvulta on seesteinen ja nostalginen, kuten **Pekka Halosenkin** teos *Leikkiviä lapsia* (1911). Kirkas kesäauringon paiste, uimarannalta kuuluvat iloiset vapaa-ajan vieton äänet, poikien lyhyeksi leikatut hiukset ja pussihousut tuovat mieleen loputtoman kesän tunteen, huolimatta mustavalkokuvasta.

Heikki Aho (1895–1961) ja hänen velipuolensa **Björn Soldan** (1902–1953) olivat suomalaisen dokumenttielokuvien edelläkävijöitä. He perustivat yhdessä Aho & Soldan elokuvatuotantoyhtiön vuonna 1924. Björn Soldan oli tuolloin ensimmäinen teoreettisen koulutuksen saanut suomalainen ammattivalo- ja elokuvaaja. Heikki Aho oli koulutustaustaltaan paperi-insinööri.

MATKAHAAVEITA TUNTEMATTOMAAN

PALVELIJOIDEN HUONE

Nuoruusvuosien stipendien turvin tehdyt Italian matkat olivat **Pekka Haloselle** ja hänen taiteilijapolvelleen merkittäviä mahdollisuuksia taiteellisten esikuvien tutkimiseen. Vielä 1900-luvun alussa Firenzeen tehtiin opintomatkoja. Pekka Halosen maalauksessa *Kaksi naista puistossa* käyskentelevät naiset muistuttavat antiikin ikuisesta perinteestä, sillä heitä ympäröi silmiä hivelevä terassi patsainen ja lehväkujineen. Tuolloin Halonen otti osaa myös seinämaalaukilpailuihin ja teos Italian matkalta voi olla sellaisen harjoitelma tai luonnosesitys.

Nanna Suden (1967–) 2000-luvun alun teokset ovat sekä värikylläisiä että voimakkaita

haavekuvia abstraktin ja tunnistettavan maiseman välimaastosta. Usein kuvasto sijoittuu Italiaan, josta tunnistettavia elementtejä ovat pinjapuiden muodot ja suihkulähteet. Suden suhde tähän ihanteelliseen maisemaan on omakohtainen, sillä hän asuu ja työskentelee osan vuodesta Roomassa.

Eri tekniikoin toteutetuista installaatioista tunnetun **Maaria Wirkkalan** (1954–) kuva *Unaccompanied luggage* esittää ikaikaista holvi-

NANNA SUSI, *Vihreän veden lähde*, 2002, öljy kankaalle, 89 x 126 cm.

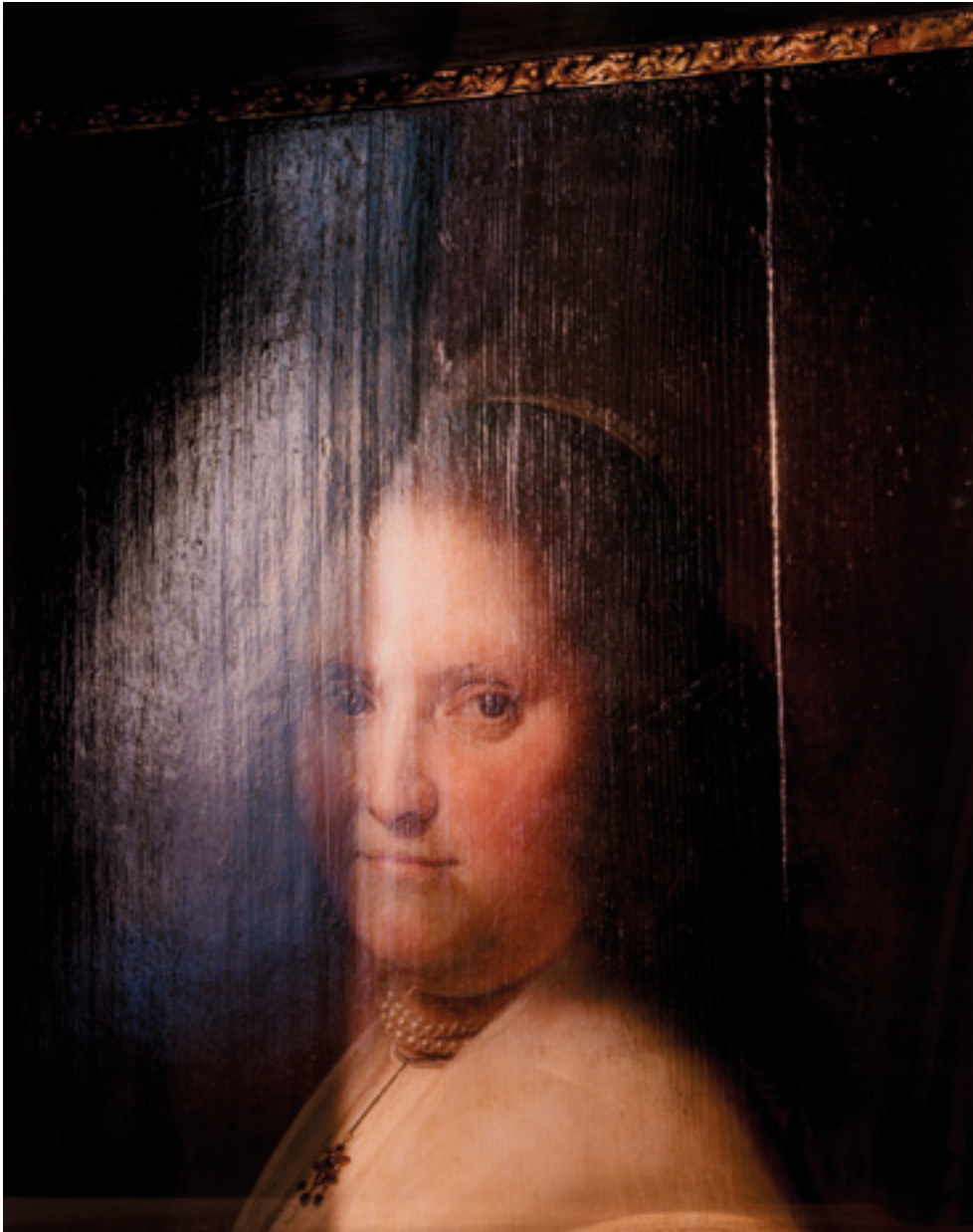

kaaripylväikköä, jonka lattiapintaa peittää vesi. Veselementin paljastaa erityisesti tyhjän tuolin heijastus. Pimeydestä hahmottuu jatkuvia käytäviä tilasta. Wirkkalan tapa tuoda esiin ajan kerrostumia on minimalistinen, mutta tehokas. Hän käyttää usein samoja esineitä, kuten tuoleja tai tikapuita, kuviensa tai installaatioidensa keskiössä, jossa ne toimivat magneetin tavoin. Näiden elementtien kautta hahmottuu ympäröivä kokonainen tila ja sinne kerääntyvät katsojan omat muistot ja ajatukset. **Jorma Purasen** (1951–) *Varjoja ja heijastuksia ja kaikkea sellaista*, nimensäkin mukaisesti, jatkaa valo-varjo dialogia ja kuten Wirkkala-

kin, teoksissa on lähtökohtana totuudellisuus niiden runollisesta lopputuloksesta riippumatta. Purasen kuvissa ei peitellä vanhoista muotokuvista kirkkaina pintoina loistavia vaikeita heijastuksia – tosiasiallisesti näemme aina myös valon heijastuksen öljyvärin tai paksun vernissan pinnasta. Puranen kysyy samalla historian objektiivisen totuuden perään, onko sellaista?

MAARIA WIRKKALA, *Unaccompanied luggage* (xxvi/xt), 1995, polymeerigravyyri, 68,5 x 98,5 cm.

JORMA PURANEN, *Varjoja ja heijastuksia ja kaikkea sellaista*,
no 67, 2010, digitaalinen värivedos,
diasec ed. 1/6, 125 x 100 cm.

PEKKA HALONEN, *Ompeleva tyttö*, 1922,
öljy 66 x 51 cm, Halosenniemen taidekokoelma.

JULKAISIJA TUUSULAN TAIDEMUSEO

TEKSTIT TUUSULAN TAIDEMUSEON
INTENDENTTI FT MINNA TUOMINEN

KUVAT PEKKA HALOSEN TEOSKUVAT
TUUSULAN TAIDEMUSEO, MUUT TEOSKUVAT
NELIMARKKA-RAHASTO SR

ESITTEEN ULKOASU INTRO DESIGN

PAINO PUNAMUSTA, TAMPERE 2023

Nelimarkka-Rahasto sr

Halosenniemi

TUUSULA
taidemuseo

*”Suosio liittyy uuden
henkisyyden kaipuuseen:
siihen, että haluaa
löytää itsensä
selittämättömän ja
mystisen ääreltä
– juuri sellainenhan
puuttuu tästä ajasta.”*

Emma Qinala

TUUSULA
taidemuseo